

*Кармазін В. А.,
здобувач вищої освіти,
Навчально-науковий інститут прикладного системного аналізу
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УПРАВЛІННІ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Характерними ознаками низької платоспроможності підприємств є невчасність повернення заборгованості, повернення грошей в неповному обсязі, що спричиняє виникнення сумнівної та безнадійної заборгованості. Саме тому зростає роль ефективного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та запобігання створення безнадійних боргів на підприємствах. При цьому політика управління дебіторською заборгованістю має бути складовою не лише фінансової, а й усієї маркетингової стратегії підприємства [1].

Вважаємо, що наразі переважна більшість вітчизняних підприємств є неспроможною ефективно управляти дебіторською заборгованістю, яка завдає економічної шкоди підприємству-кредитору – гроші втрачають свою купівельну спроможність внаслідок інфляції, пандемії COVID-19 та воєнного стану, що триває, зростають збитки від втрачених можливостей, підприємство виплачує банку відсоток за кредит, пов'язаний із дефіцитом власних оборотних коштів. Як правило, вітчизняні підприємства обмаль використовують загальноприйняті у світовій практиці методи управління дебіторською заборгованістю.

Управління дебіторською заборгованістю зводиться лише до її обліку, що призводить до втрати фінансових ресурсів підприємства і зменшує ефективність управління ними.

У сфері управління заборгованістю одним з основних етапів можна розглядати процес її реструктуризації.

Реструктуризація заборгованості підприємства є складовою процесу реструктуризації активів і може розглядатися як сукупність заходів, спрямованих на підвищення рівня її ліквідності та прибутковості [2]. Достатній рівень ліквідності заборгованості характеризується можливістю своєчасної (відповідно до термінів кредитної угоди) або дострокової трансформації у грошову форму без значних фінансових втрат [3]. Підвищення рівня прибутковості заборгованості пов'язане із забезпеченням зростання доходів (збільшення обсягів реалізації, підвищення ціни реалізації, стягнення штрафних санкцій за несвоєчасні розрахунки) та зменшенням відносних витрат з її обслуговування.

Потреба у зміні структури та обсягу заборгованості виникає внаслідок виникнення негативних змін у поточній платоспроможності підприємства-

постачальника. Прийняття рішення щодо ліквідації відхилень залишається за фінансовим директором або власником і може бути пов'язане не одразу із дебіторською заборгованістю, а навпаки – з реструктуризацією поточних зобов'язань підприємства [1]. Очевидним є зазначити, що при неможливості використання внутрішніх резервів підвищення рівня платоспроможності, пов'язаних із поточними зобов'язаннями, виникає потреба у реструктуризації дебіторської заборгованості. Обов'язкова цілеспрямованість такого процесу пояснюється необхідністю обґрунтування ефективності форм та порядку проведення. Проведення роботи з реструктуризації заборгованості підприємства потребує чітко визначеної послідовності дій. В цих умовах, доречним буде відзначити про необхідність розробки заходів для підвищення ліквідності заборгованості. Для цього, доцільним є застосування форм рефінансування заборгованості.

Рефінансування дебіторської заборгованості – це переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо. Основними методами рефінансування дебіторської заборгованості є: облік векселів, які видані покупцям продукції; форфейтинг; факторинг [3, с. 83].

Слід зазначити, що факторинг найбільш ефективний для малих і середніх підприємств, які традиційно відчувають фінансові проблеми через несвоєчасне погашення боргів дебіторами та обмеженості доступних для них джерел кредитування. Форфейтинг найбільш ефективний для великих підприємств, які мають на меті акумуляції грошових коштів для реалізації довгострокових і дорогих проєктів зовнішньоекономічній діяльності.

Отже, питання управління дебіторською заборгованістю актуальне для будь-якого підприємства. При правильному управлінні заборгованістю підприємство може значно покращити своє фінансове становище. Комплексне розв'язання проблеми оптимізації структури заборгованості, а також прискорення терміну її погашення, можливе за допомогою диверсифікації покупців продукції, суворого планування заборгованості, постійного її моніторингу та застосування сучасних форм її рефінансування.

Список використаних джерел:

1. Басюк Т. П. Реструктуризація дебіторської заборгованості. *Фінанси України*. 2016. № 12. С. 115-123.
2. Карбовник А. М. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю. *Фінанси України*. 2012. № 9. С. 92-97.
3. Гнеушева І. Вплив застосування методів рефінансування дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 8. С. 82-85

Науковий керівник - д-р екон. наук., проф. **Царенко О. В.**,
кафедра математичних методів системного аналізу,
Навчально-науковий інститут прикладного системного аналізу
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна